

«ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ (ΔΜΥ)»

Διπλωματική Εργασία

«Η συμβολή της σχολικής νοσηλευτικής στην ενδυνάμωση της
Πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας. Απόψεις και στάσεις εκπαιδευτικών,
γονέων και νοσηλευτών.»

«Δαυλή Δανάη Ελένη»

Επιβλέπων καθηγητής: Σεπετής Αναστάσιος

Πάτρα, «Ιούνιος 2024»

Περίληψη

Εισαγωγή: Η ΠΦΥ αποτελεί σημαντικό πυλώνα των συστημάτων υγείας. Βασικές αρχές της είναι η προαγωγή υγείας και η βελτίωση της ποιότητας ζωής μέσω ολοκληρωμένων υπηρεσιών όσο πιο κοντά στον πολίτη. Σύμφωνα με αυτό, τα σχολεία αποτελούν με τη σειρά τους χώρο όπου μπορούν να στηρίζουν τέτοιες δράσεις. Κύριος επαγγελματίας για την παροχή σχολικών υπηρεσιών υγείας είναι ο σχολικός νοσηλευτής. Παρόλο που ο θεσμός έχει αναγνωριστεί παγκοσμίως και πολλά σχολεία έχουν στελεχωθεί με νοσηλευτές, στην Ελλάδα ακόμα βρίσκεται σε αρχικά στάδια η δημιουργία θεσμικού πλαισίου.

Σκοπός: Η παρούσα ερευνητική εργασία διερευνά τις απόψεις και τις στάσεις εκπαιδευτικών, σχολικών νοσηλευτών και γονέων σχετικά με το ρόλο των σχολικών νοσηλευτών ως μέλη πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας. Επίσης, γίνεται προσπάθεια διερεύνησης της συμβολής των σχολικών νοσηλευτών σε θέματα αγωγής και προαγωγής υγείας.

Υλικό – Μέθοδος: Το δείγμα της έρευνας απαρτίζεται από 203 εκπαιδευτικούς, σχολικούς νοσηλευτές και γονείς μαθητών από δημοτικά σχολεία των Διευθύνσεων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Α΄, Β΄ και Γ΄ Αθήνας. Το ερωτηματολόγιο διαμοιράστηκε μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας Google Forms, καθώς αποτελεί φιλικό προς το χρήστη εργαλείο και είναι εύκολα προσβάσιμο. Επίσης, χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο των Green και Reffel (2009), το οποίο εξετάζει τις αντιλήψεις για το ρόλο του σχολικού νοσηλευτή. Η στατιστική ανάλυση περιελάμβανε τους ελέγχους με το συντελεστή συσχέτισης Spearman, το Mann Whitney test, το Kruskal-Wallis test, το Wilcoxon-signed rank test και την ανάλυση γραμμικής παλινδρόμησης, όπου πραγματοποιήθηκαν με το στατιστικό πρόγραμμα SPSS 26.0.

Αποτελέσματα: Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι το 82,6% των εκπαιδευτικών και των γονέων θεωρούν πάρα πολύ σημαντική την παρουσία σχολικού νοσηλευτή στο σχολείο. Όσον αφορά στο ρόλο του σχολικού νοσηλευτή που σχετίζεται με την ατομική φροντίδα υγείας για οξεία και χρόνια νοσήματα αξιολογείται ως ο πιο σημαντικός με μέση τιμή 4,6 μονάδες (SD=0,5 μονάδες) ($p<0,001$ για όλες τις συγκρίσεις), ενώ έπεται ο ρόλος του που

σχετίζεται με την κοινωνία και τη δημόσια υγεία με μέση τιμή 4,3 μονάδες ($SD=0,6$ μονάδες). Στη συνέχεια ακολουθούν ο ρόλος του σχολικού νοσηλευτή που σχετίζεται με την αγωγή και προαγωγή υγείας και τη διασύνδεσή του με την κοινότητα και την πρωτοβάθμια φροντίδα καθώς και ο ρόλος του όσον αφορά στα προγράμματα στον τομέα της υγείας με μέση τιμή 4 μονάδες ($SD=0,8$) αντίστοιχα. Τέλος, από τη συσχέτιση των διαστάσεων που αφορούν στους ρόλους των σχολικών νοσηλευτών με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά, προκύπτει ότι οι εκπαιδευτικοί και οι σχολικοί νοσηλευτές με 1 έως 5 έτη προϋπηρεσίας αξιολογούν καλύτερα το ρόλο που σχετίζεται με τα προγράμματα στον τομέα της υγείας, απ' ό,τι οι συνάδελφοι με προϋπηρεσία 6 έως 10 έτη ($P<0,05$).

Συμπεράσματα: Από την παρούσα έρευνα εξάγεται το συμπέρασμα ότι τόσο οι εκπαιδευτικοί όσο και οι γονείς αντιλαμβάνονται τους ρόλους και τη σημαντικότητα της παρουσίας του σχολικού νοσηλευτή σε κάθε εκπαιδευτική μονάδα. Τα υψηλά αποτελέσματα στις διαστάσεις του ρόλου των σχολικών νοσηλευτών αποτυπώνουν ότι οι ίδιοι είναι καλά ενημερωμένοι σχετικά με αυτούς και αναγνωρίζουν τις ευθύνες τους για την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών υγείας. Επιπλέον, οι γονείς μαθητών αλλά και οι εκπαιδευτικοί αναγνωρίζουν τη συμβολή των νοσηλευτών σε θέματα αγωγής υγείας, αλλά πιστεύουν πως η καλύτερη ενημέρωση, ο σχεδιασμός, η επικοινωνία και η διασύνδεση με την κοινότητα και την πρωτοβάθμια φροντίδα θα συμβάλλουν περισσότερο στην ενίσχυση αυτών των δράσεων.

Λέξεις – Κλειδιά

Πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας, Σχολική νοσηλευτική, Σχολικός Νοσηλευτής

«The contribution of school nursing in strengthening primary health care.

Views and attitudes of teachers, parents and nurses.»

«Danai Eleni Davli»

Abstract

Introduction: Primary Health Care is an important pillar of health systems. It is a key component of the health care system and a major part of the health care system. In line with this, schools are places where such actions can be supported. The main professional for the provision of school health services is the school nurse. Although the institution has been recognised worldwide and many schools are staffed with nurses, in Greece the creation of an institutional framework is still in its initial stages.

Aim: This research paper explores the views and attitudes of teachers, school nurses and parents regarding the role of school nurses as members of primary health care. It also attempts to explore the contribution of school nurses in health education and health promotion.

Material – Methods: The questionnaire was distributed through the Google Forms online platform, as it is a user-friendly tool and easily accessible. Green and Reffel's (2009) questionnaire, which examines perceptions of the role of the school nurse, was also used. The statistical analysis included tests with the Spearman correlation coefficient, the Mann Whitney test, the Kruskal-Wallis test, the Wilcoxon-signed rank test and the linear regression analysis, where they were performed with the statistical program SPSS 26.0.

Results: The results showed that 82.6% of teachers and parents considered the presence of a school nurse in the school very important. Regarding the role of the school nurse related to individual health care for acute and chronic diseases was rated as most important with a mean of 4.6 points (SD=0.5 points) ($p<0.001$ for all comparisons). This was followed by the role related to community and public health with a mean value of 4.3 points (SD=0.6 points). This was followed by the role related to health education and health promotion and interface with community and primary care and the role related to health sector programmes with a mean of 4 points (SD=0.8) respectively. Finally, the correlation of the dimensions related to school nurses' roles with demographic characteristics revealed that teachers and school nurses with 1 to 5 years of experience rated the role related to programs in the health sector better than colleagues with 6 to 10 years of experience ($P<0.05$).

Conclusions: This study concludes that both teachers and parents perceive the roles and importance of the school nurse's presence in each educational unit. The high scores on the school nurses' role dimensions reflect that they are well informed about them and recognize their responsibilities in providing comprehensive health services. In addition, parents of students and teachers alike acknowledged the contribution of nurses in health education, but better information, planning, communication and linkage with the community and primary care will contribute more to strengthening these activities.

Keywords

Primary health care, School nursing, School nurse, School Nurse

Βιβλιογραφικές αναφορές

Αδαμακίδου, Θ. (2015). Ο ρόλος του νοσηλευτή στην ομάδα υγείας της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας. Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα.

Αδαμακίδου, Θ., & Καλοκαιρινού-Αναγνωστοπούλου, Α. (2008). Το οργανωτικό πλαίσιο της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας στην Ελλάδα. ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ, 47(3), 320–333.

Αλεξανδροπούλου, Μ., Καλοκαιρινού, Α., & Σουρτζή, Π. (2006). Σχολικές υπηρεσίες υγείας στην Ελλάδα Η θέση του σχολικού νοσηλευτή. Νοσηλευτική, 45(3), 308–314.

Βραχάτης, Δ. Α., & Παπαδόπουλος, Α. (2012). Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας στην Ελλάδα: Δεδομένα και Προοπτικές. Νοσηλευτική, 51(1), 10–17. Ανακτήθηκε 24/1/2024, από <https://www.hjn.gr/index.php/el/2012/tomos-51-teyxos-1/488-2012102/viewdocument/488>

Ε.Σ.Α.Ν. (2019). ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ [ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ]. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ.

Ζερβέα, Ε., Αποστολάκης, Ι., & Σαράφης, Π. (2020). ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΑΡΧΕΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΥΓΕΙΑΣ. Διεπιστημονική Φροντίδα Υγείας, 12(1), 22-29. Ανακτήθηκε 12 17, 2023, από https://www.researchgate.net/publication/339076570_THE_INTERNATIONAL_PRINCIPLES_ON_GREECE'S_APPROACH_FOR_PRIMARY_HEALTH_CARE

Καδδά, Ό., Μαρβάκη, Α., Τζαβάρας, Α., Μαζγάλα, Κ., Παληός, Θ., Κόντας, Ν., & Ανδρουλάκη, Ζ. (2010). Οι ανάγκες των πολιτών στη πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας στην Ελλάδα. Το βήμα του Ασκληπιού, 9(1), 61-75. Ανακτήθηκε 12 15, 2023, από <https://www.vima-asklipiou.gr/images/upload/various/files/8585829364719298531bbN9sBbmJOtA4NcjLMX68585756246230417662.pdf>

Καυκιά, Θ. (2016). Ειδικευμένοι νοσηλευτές: αναγκαιότητα ή πολυτέλεια;. Ελληνικό Περιοδικό της Νοσηλευτικής Επιστήμης, 9(3), 3-5.

Καλοκαιρινού - Αναγνωστοπούλου, Α., & Σουρτζή, Π. (2005). Κοινωνική Νοσηλευτική. ΒΗΤΑ.

Κοινή Υπουργική Απόφαση 88348/Δ3/2018 - ΦΕΚ 2038/Β/5-6-2018 (Κωδικοποιημένη). (2018, June 6). e-nomothesia.gr. Ανακτήθηκε 05 20, 2024, από <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/koine-upourgike-apophase-88348-d3-2018.html>

Κωνσταντακοπούλου, Ο., & Γαλάνης, Π. (2024). Ο ρόλος των νοσηλευτών στη δημόσια υγεία. Αρχεία Ελληνικής Ιατρικής, 41(3), 418-422.

Μαλαβάζος, Θ., Μαρκασιώτη, Β., Μαλλιαρού, Μ., & Σαράφης, Π. (2019). Η ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΥΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ALMA-ATA ΣΤΗΝ ASTANA. Διεπιστημονική Φροντίδα Υγείας, 11(3), 39-56. https://www.researchgate.net/profile/Pavlos-Sarafis/publication/336126244_PRIMARY_HEALTHCARE_IN_GREECE_FROM_ALMA-ATA_TO_ASTANA/links/5d906c9592851c33e9469d69/PRIMARY-HEALTHCARE-IN-GREECE-FROM-ALMA-ATA-TO-ASTANA.pdf

Νόμος 1566/1985 - ΦΕΚ 167/Α/30-9-1985 (Κωδικοποιημένος) - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ - ΠΑΙΔΕΙΑ. (n.d.). e-nomothesia.gr. Ανακτήθηκε 05 20, 2024, από <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/n-1566-1985.html>

Νόμος 2519/1997 (Κωδικοποιημένος) - ΦΕΚ Α 165/21.08.1997. (n.d.). kodiko. Ανακτήθηκε 05 20, 2024, από <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/206122/nomos-2519-1997>

Νόμος 2817/2000 - ΦΕΚ 78/Α/14-3-2000 (Κωδικοποιημένος) - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ - ΠΑΙΔΕΙΑ. (n.d.). e-nomothesia.gr. Ανακτήθηκε 05 20, 2024, από <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/n-2817-2000.html>

Ποτήρης, Α., & Σαράφης, Π. (2014). Ανασκόπηση του νομοθετικού πλαισίου για την Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας στην Ελλάδα – Προτάσεις βελτίωσης. Διεπιστημονική Φροντίδα Υγείας, 6(3), 116-121. Ανακτήθηκε 01 12, 2024, από https://www.researchgate.net/profile/Pavlos-Sarafis/publication/268208624_A_retrospection_of_the_legislative_framework_of_the_Primary_Health_Care_in_Greece_-_Proposals_for_improvement/links/5463d2aa0cf2837efdb3465d/A-retrospection-of-the-legislative-framew

Προεδρικό Διάταγμα 216/2001 - ΦΕΚ 167/Α/25-7-2001 - Νοσηλεύτριες - Νοσοκόμες. (n.d.). e-nomothesia.gr. Retrieved May 20, 2024, from <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ygeia/noseleutries-nosokomes/pd-216-2001.html>

Προεδρικό Διάταγμα 351/1989 - ΦΕΚ 159/Α/14-6-1989 - Νοσηλεύτριες - Νοσοκόμες. (1989, June 14). e-nomothesia.gr. Ανακτήθηκε 05 20, 2024, από <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ygeia/noseleutries-nosokomes/proedriko-diatagma-351-1989-phek-159a-14-6-1989.html>

Ραγιά, Α. (2005). Βασική Νοσηλευτική: θεωρητικές και δεοντολογικές αρχές (6th ed.). Ραγιά Αφροδίτη.

Σουλιώτης, Κ. (2014). Η ενδυνάμωση και η διεύρυνση της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας ως τεκμηριωμένη επιλογή δημόσιας υγείας σε συνθήκες περιορισμένων πόρων Η περίπτωση της εξάρτησης από οπιοειδή. Αρχεία Ελληνικής Ιατρικής, 31(1), 7-11. Ανακτήθηκε 01 20, 2024, από <https://www.mednet.gr/archives/2014-sup/pdf/7.pdf>

Σύρου, Ν., Ελευσινιώτης, Ι., Καλοκαιρινού, Α., & Σουρτζή, Π. (2013). Διερεύνηση από Σχολικό Νοσηλευτή των Γνώσεων, Στάσεων και της Συμπεριφοράς των Εκπαιδευτικών για τη Σχολική Υγιεινή. Hellenic Journal of Nursing, 52(3), 333-346.

Τσίγκου, Β., Αποστολάκης, Ι., & Σαράφης, Π. (2021). Η εξέλιξη της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας στην Ελλάδα από την ίδρυση του ΕΣΥ έως σήμερα-Η διακήρυξη της Αστάνα και οι σύγχρονες προκλήσεις για την πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας. Το βήμα του Ασκληπιού, 20(3), 273-289. Ανακτήθηκε 02 03, 2024, από <https://www.vima-asklipiou.gr/images/upload/various/files/858576131607724422649jDVxS0J4WowwsBx8585696993144399967.pdf>

Φιλαλήθης, Α. (2021). Ορόσημα στην εξέλιξη της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας. Αρχεία Ελληνικής Ιατρικής, 38(5), 675-682. Ανακτήθηκε 02 20, 2024, από <https://www.mednet.gr/archives/2021-5/pdf/675.pdf>

Υπουργική Απόφαση 27922/Γ6/2007 - ΦΕΚ 449/Β/03-4-2007 - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ - ΠΑΙΔΕΙΑ. (n.d.). e-nomothesia.gr. Ανακτήθηκε 05 20, 2024, από <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/ya-27922-g6-2007.html>

Χατζηλάμπρου, Ι. (2020). Διερεύνηση αντιλήψεων γονέων και εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της Ανατολικής Θεσσαλονίκης σχετικά με τον ρόλο του σχολικού νοσηλευτή [ΜΠΣ Διπλωματική]. Πάτρα: ΕΑΠ.

AL-Dahnaim, L., Said, H., Salama, R., Bella, H., & Malo, D. (2013). Perceptions of school nurses and principals towards nurse role in providing school health services in Qatar. *Journal of the Egyptian Public Health Association*, 88(1), 19-25. Doi: 10.1097/01.EPX.0000423131.04132.4d

American Academy of Pediatrics. (2023). About TEAMS [(The Enhancing School Health Services through Training, Education, Assistance, Mentorship, and Support project)]. Retrieved 03 13, 2024, from <https://schoolhealthteams.aap.org/public/content.cfm?m=18&id=18&startRow=1&mm=0&parentMenuID=0>

Baisch, M., Lundeen, S., & Murphy, K. (2011). Evidence-based research on the value of school nurses in an urban school system. *Journal of School Nursing*, 81, 74-80. Doi: 10.1111/j.1746-1561.2010.00563.x

Baisch, M. J., Lundeen, S. P., & Murphy, K. (2011). Evidence-Based Research on the Value of School Nurses in an Urban School System. *Journal of School Health*, 81(2), 74-80. Retrieved 03 27, 2024, from https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1746-1561.2010.00563.x?saml_referrer#b10

Bardes, C. L. (2012). Defining “Patient-Centered Medicine”. *New England Journal of Medicine*, 366(9), 782-783. Retrieved 02 16, 2024, from https://www.nejm.org/doi/full/10.1056/nejmp1200070?logout=true#article_comments

Barnes, M., Courtney, M. D., Pratt, J., & Walsh, A. M. (2004). School-Based Youth Health Nurses: Roles, Responsibilities, Challenges, and Rewards. *Public Health Nursing*, 21(4), 316-322. DOI: 10.1111/j.0737-1209.2004.21404.x

Biag, M., Srivastava, A., Landau, M., & Rodriguez, E. (2015). Teachers’ Perceptions of Full- and Part-Time Nurses at School. *The Journal of School Nursing*, 31(3), 183-195. Doi: 10.1177/1059840514561863

- Brook, H. A., Hiltz, C. M., Lindeke, L. L., & Kopplin, V. L. (2015). Increasing Epilepsy Awareness in Schools: A Seizure Smart Schools Project. *The Journal of School Nursing*, 31(4), 246-252. Doi: 10.1177/1059840514563761
- Brown, L., Oliver-Baxter, J., & Bywood, P. (2013). International trends and initiatives in primary health care. *Primary Health Care Research and Information Service*, 32.
- Centers for Disease Control and Prevention. (2019). Preventing Adverse Childhood Experiences: Leveraging the Best Available Evidence. GA: National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention.
- Cordova, M. (2020). School Nursing is Unique. The official publication of the Wyoming Nurse Association, 32(4), 1. Retrieved 03 26, 2024, from <https://www.healthcareers.com/nurse-resources/nurse-career/school-nursing-is-unique>
- Council on School Health. (2016). Role of the School Nurse in Providing School Health Services. *American Academy of Pediatrics*, 137(6). Doi: e20160852
- Croghan, E., Johnson, C., & Aveyard, P. (2004). School nurses: policies, working practices, roles and value perceptions. *Journal of Advanced Nursing*, 47(4), 351-460.
- Every Student Succeeds Act (ESSA) [Public Law]. (2015). Retrieved 01 26, 2024, from <https://www.congress.gov/bill/114th-congress/senate-bill/1177/text>
- Gillooly, D., Mahat, G., & Paradiso, P. (2020). Parents' perception of the school nurse's role. *Journal of Advanced Pediatrics and Child Health*, 3, 064-067. Doi : 10.29328
- Gratz, T., Goldhaber, D., Willgerodt, M., & Brown, N. (2021). The frontline health care workers in schools: Health equity, the distribution of school nurses, and student access. *The Journal of School Nursing*, 39(5). Doi: 10.1177/10598405211024277
- Green, R., & Reffel, J. (2009). Comparison of Administrators' and School Nurses' Perception of the School Nurse Role. *The Journal of School Nursing*, 25(1), 62-71. Doi: 10.1177/1059840508324248
- Häkkinen, P., Ketola, E., & Laatikainen, T. (2018). Screening and treatment of obesity in school health care - the gap between clinical guidelines and reality. *Scandinavian journal of caring sciences*, 32(4), 1332-1341. Doi: 10.1111/scs.12578

- Hawkins, J. W., Hayes, E. R., & Padovano Corliss, C. (2007). School Nursing in America—1902-1994: A Return to Public Health Nursing. *Public Health Nursing*, 11(6), 416 - 425.
- Hill, N. J., & Hollis, M. (2012). Teacher Time Spent on Student Health Issues and School Nurse Presence. *The Journal of School Nursing*, 28(3), 181-186. Doi: 10.1177/1059840511429684
- Hoekstra, B. A., Young, V. L., Eley, C. V., Hawking, M. K. D., & McNulty, C. A. M. (2016). School Nurses' perspectives on the role of the school nurse in health education and health promotion in England: a qualitative study. *BMC Nursing*, 15(73). Doi: 10.1186/s12912-016-0194-y
- Holt, C., Barta, K., Neighbors, M., & Smith, R. (2003). The role of the school nurse: perceptions of school nurses and superintendents. *Journal of Educational Research & Policy Studies*, 3(2), 89-101.
- Houlahan, B. (2018). Origins of School Nursing. *The Journal of School Nursing*, 34(3), 203-210. Doi: 10.1177/1059840517735874
- ICN. (2002). Nursing definitions. International Council of Nurses. Retrieved 01 30, 2024, from <https://www.icn.ch/resources/nursing-definitions>
- Karasavvidis, S., Lianou, I., Koulouri, A., Koutsouki, N., & Siamaga, E. (2012). School Nurses and Their Role in Emergency Health Care at Schools in the Last Thirty Years (1982-2011) in Greece: a Systematic Review Based on Greek Legislation Data. *International Journal of Caring Sciences*, 5(1), 3-12.
- Khatri, R. B., Wolka, E., Nigatu, F., Zewdie, A., Erku, D., Endalamaw, A., & Assefa, Y. (2023). People-centred primary health care: a scoping review. *BMC Primary Care*, 24(236). Doi: 10.1186/s12875-023-02194-3
- Kirchofer, G., Telljohann, S. K., Price, J. H., Dake, J. A., & Ritchie, M. (2007). Elementary School Parents'/Guardians' Perceptions of School Health Service Personnel and the Services They Provide. *Journal of Scholl Health*, 77(9), 604-614. Doi: 10.1111/j.1746-1561.2007.00240.x
- Lawn, J. E., Rohde, J., Rifkin, S., Were, M., Paul, V. K., & Chopra, M. (2008). Alma-Ata 30 years on: revolutionary, relevant, and time to revitalise. *The Lancet*, 372(9642), 917-927.

[https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(08\)61402-6/abstract#%20](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(08)61402-6/abstract#%20)

Leroy, Z. C., Wallin, R., & Lee, S. (2017). The Role of School Health Services in Addressing the Needs of Students With Chronic Health Conditions. *The Journal of school nursing : the official publication of the National Association of School Nurses*, 33(1), 64–72. DOI: 10.1177/1059840516678909

Lionis, C., Symvoulakis, E. K., Markaki, A., Petelos, E., Papadakis, S., Sifaki-Pistolla, D., Papadakakis, M., Souliotis, K., & Tziraki, C. (2019). Integrated people-centred primary health care in Greece: unravelling Ariadne's thread. *Primary health care research & development*, 20(113). Doi: 10.1017/S1463423619000446

Mäenpää, T., & Åstedt-Kurki, P. (2008). Cooperation between parents and school nurses in primary schools: parents' perceptions. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 22(1), 86–92. Doi: 10.1111/j.1471-6712.2007.00527.x

Mäenpää, T., Paavilainen, E., & Åstedt-Kurki, P. (2013). Family–school nurse partnership in primary school health care. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 27(1), 195–202. Doi: 10.1111/j.1471-6712.2012.01014.x

Mastrogiannis, D. S. (2013). Exploring educationalists' views on the need for school nurses in secondary schools in Greece. *British Journal of School Nursing*, 5.

Maughan, E., & Jameson, B. Q. (2020). Celebrating 21st-Century School Nursing Practice. *NASN school nurse*, 35(3), 133–135. DOI: 10.1177/1942602X20913908

Miller, G. F., Coffield, E., Leroy, Z., & Wallin, R. (2016). Prevalence and Costs of Five Chronic Conditions in Children. *The Journal of school nursing : the official publication of the National Association of School Nurses*, 32(5), 357–364. Doi: 10.1177/1059840516641190

NASN. (n.d.). STRATEGIC PLAN 2023-2026. National Association of School Nurses. Retrieved February 28, 2024, from <https://www.nasn.org/about-nasn/about>

NASN. (2019). Visions and Voices: 50 Year History. National Association of School Nurses.

Nguyen, P. H., & Somrongthong, R. (2009). PRIMARY SCHOOL PARENTS' PERCEPTIONS OF SCHOOL NURSE'S ROLE AND HEALTH SERVICES IN BACNINH CITY, VIETNAM. *Vietnam Journal of Health Research*, 23, 91-96.

Oldfield, B. J., Harrison, M. A., Genao, I., Greene, A. T., Pappas, M. E., Glover, J. G., & Rosenthal, M. S. (2019). Patient, Family, and Community Advisory Councils in Health Care and Research: a Systematic Review. *Journal of General Internal Medicine*, 34(7), 1292–1303. Doi: 10.1007/s11606-018-4565-9

Pavletic, A. C. (2011). Connecting with frequent adolescent visitors to the school nurse through the use of intentional interviewing. *The Journal of school nursing : the official publication of the National Association of School Nurses*, 27(4), 258–268. Doi: 10.1177/1059840511399289

Peery, A. I., Engelke, M. K., & Swanson, M. S. (2012). Parent and Teacher Perceptions of the Impact of School Nurse Interventions on Children's Self-Management of Diabetes. *The Journal of School Nursing*, 28(4), 268-274. Doi: 10.1177/1059840511433860

Pennington, N., & Delaney, E. (2008). The Number of Students Sent Home by School Nurses Compared to Unlicensed Personnel. *The Journal of School Nursing*, 24(5), 290-297. Doi: 10.1177/1059840508322382

Rodríguez-Almagro, J., Hernández-Martínez, A., Alarcón-Alarcón, G., Infante-Torres, N., Donate-Manzanares, M., & Gómez-Salgado, J. (2018). The Need for School Nursing in Spain: A Mixed Methods Study. *International journal of environmental research and public health*, 15(11), 2367. Doi: 10.3390/ijerph15112367

Selekman, J., Adair Shannon, R., & Yonkaitis, C. F. (2019). *School Nursing: A Comprehensive Text* (3rd ed.). FA DAVIS.

Singer, B. (2012). Perceptions of School Nurses in the Care of Students With Disabilities. *The Journal of School Nursing*, 29(5), 329-336. Doi: 10.1177/1059840512462402

Szilagyi, P. G., Schaffer, S., Rand, C. M., Goldstein, N., Younge, M., Mendoza, M., Albertin, C. S., Concannon, C., Graupman, E., Hightower, A. D., Yoo, B.-K., & Humiston, S. G. (2019). Text Message Reminders for Child Influenza Vaccination in the Setting of School-Located Influenza Vaccination: A Randomized Clinical Trial. *Clinical pediatrics*, 8(4), 428–436. Doi: 10.1177/0009922818821878

Temel, A. B., Yildirim, J. G., Kalkim, A., Muslu, L., & Yildirim, N. (2017). Parents' and teachers' expectations of school nurse roles: A scale development study. *International Journal of Nursing Sciences*, 4(3), 303-310. Doi: 10.1016/j.ijnss.2017.05.002

Uhm, J.-Y., & Choi, M.-Y. (2022). School Nurse–Parent Partnership in School Health Care for Children with Type 1 Diabetes: A Hybrid Method Concept Analysis. *Asian nursing research*, 16(5), 282–291. DOI: 10.1016/j.anr.2022.11.001

Wahl, A., Stephens, H., Ruffo, M., & Jones, A. L. (2015). The Evaluation of a Food Allergy and Epinephrine Autoinjector Training Program for Personnel Who Care for Children in Schools and Community Settings. *The Journal of School Nursing*, 31(2), 91-98. Doi: 10.1177/1059840514526889

Wang, L. Y., Vernon-Smiley, M., Gapinski, M. A., Desisto, M., Maughan, E., & Sheetz, A. (2014). Cost-benefit study of school nursing services. *JAMA pediatrics*, 168(7), 642–648. DOI: 10.1001/jamapediatrics.2013.5441

Whitehead, D. (2006). The health-promoting school: what role for nursing? *Journal of Clinical Nursing*, 15(3), 264-271.

WHO. (1978). Declaration of Alma-Ata [International Conference on Primary Health Care, Alma-Ata]. Retrieved 12 03, 2024, from <https://www.who.int/docs/default-source/documents/almaata-declaration-en.pdf>

WHO. (2008). Integrated health services - What and Why? Making health systems work, 1, 1-8. Retrieved 01 30, 2024, from https://terrance.who.int/mediacentre/data/sage/SAGE_Docs_Ppt_Apr2014/10_session_child_health_services/Apr2014_session10_integrated_health_services.pdf

WHO. (2018). From Alma-Ata to Astana: Primary health care – reflecting on the past, transforming for the future [e Global Conference on Primary Health Care]. WHO Regional Office for Europe. Retrieved 01 30, 2024, from <https://www.who.int/docs/default-source/primary-health-care-conference/phc-regional-report-europe.pdf>

WHO. (2018). Integrating health services. Technical series on primary health care, 1-13. Retrieved 02 27, 2024, from <https://www.who.int/docs/default-source/primary-health-care-co>